

България в началото на XX в.

Публикувано от Dimova на 02.02.2010, 21.28

На 27 ноември 1900 г. княз Фердинанд отстранява от правителството лидера на либералите В. Радославов и възлага на Тодор Иванчов да организира подготовката за нови избори. На 12 януари 1901 г. обаче, лишен от парламентарна подкрепа, министър-председателят Тодор Иванчов се оттегля от изпълнителската власт. Безрезултатни остават усилията на княза да закрепят правителството чрез персонални промени. Тогава княз Фердинанд възлага на близкия до двореца ген. Рачо Петров да създаде служебно безпартийно правителство, което в периода януари-февруари 1901 г. да подготви и проведе парламентарни избори. Амбициозният генерал действително създава условия за едни от най-демократичните избори в новата българска история. За времето на своето управление Рачо Петров се опитва да създаде т. нар. "безпартийна" партия, която има за цел да отстрани корумпираните и дискредитираните политически партии от властта и да управлява страната в тесен съюз с княз Фердинанд I. Усетили заплахата, традиционните партии провеждат сериозна предизборна кампания и успяват да провалят княжеско-генералските планове. В проведените избори резултатите не позволяват на нито една политическа партия да поеме самостоятелно управление.

С лека преднина в изборната борба Прогресивнолибералната партия (цанковисти) и Деморатическата партия съставят коалиционно правителство, което под ръководството на П. Каравелов управлява от 19 февруари до 21 декември 1901 г. Няколко неблагоприятния в политиката по националния въпрос принуждават Каравелов да отстъпи поста си на досегашния министър на вътрешните работи д-р Стоян Данев, новият лидер на Прогресивнолибералната партия. Нейното самостоятелно правителство се задържа на власт до 3 май 1903 г.

Кабинетите на П. Каравелов и на С. Данев се стремят да управляват в демократичен дух. Те спазват Търновската конституция и се вслушват във волята на Народното събрание. През февруари 1902 г. прогресивните либерали провеждат едни от най-свободните избори на пресвела между двете столетия. Двете правителства преустановяват гоненията на политическите си опоненти и възстановяват свободата на словото. Амнистирани са участниците в селските бунтове. Пред съда застават някои незаконно забогатели министри от предишните правителства.

Икономическата политика на двата кабинета продължава процесите на модернизация. За тяхното ускоряване допринасят отмяната на натуралния десятък и замяната му с поземлен, приемането на закона за ново административно делене и др. Правителството на Каравелов обаче не успява да се справи с финансовата криза, което става основна причина за неговото падане. С посредничеството на Русия Стоян Данев получава 106 милиона лева от френските банкови къщи и стабилизира българските финанси.

Сложно и нееднозначно се развива българската външна политика при честата смяна на правителствата. Кабинетите на Каравелов и Данев получават в наследство почти еднакво отрицателно отношение на Русия и Австро-Унгария към българските национални интереси в Македония, защото през 1897 г. двете империи подписват споразумение за запазване на статуквото в Европейския югоизток. Въпреки русофобските си настроения двете правителства се съобразяват с волята на княза и търсят сближение с Русия. Официално Виена демонстрира симпатии към радославистите, но зад кулисите насърчава румънските претенции към Южна Добруджа. Назряването на македонския въпрос в края на XIX в. изостря отношенията между балканските държави и преустановява започнатото от Константин Стоилов българо-сръбско сближение. Хладни остават отношенията с Гърция. Запазва се добрият тон в отношенията между България и Турция, но от това не води до получаването на нови владишки берати или въвеждането на административни реформи в Македония и Одринско, а само до спогодба за безмитен внос на някои стоки.

И Каравелов, и Данев се сблъскват с нежеланието на съседните държави да променят статуквото на Балканския п-в. Затова двамата министър-председатели се стремят да разкъсат враждебното обкръжение чрез установяване на добросъседски отношения и сближение с Русия. Руската дипломация обаче настоява за замразяване на националноосвободителното движение в Македония и Одринско и не се ангажира с българските искания за прилагане на член 23 от Берлинския договор. Съобразяването и на двете правителства с мнението на Петербург по Македонския въпрос подхранва нападките на опозицията, че демократите и прогресивните либерали спъват процеса на национално обединение. Тези обвинения стават още по-силни, когато по т. нар. Фирмилианов въпрос правителството на Данев отстъпва пред Белград под руски натиск. Така в Скопската епархия на Цариградската патриаршия е назначен сръбския владиката Фирмилиан. Крайното русофилство на Данев се оказва хлъзгава почва за неговия кабинет, въпреки че една тайна руско-българска конвенция от 31 май 1902 г. предвижда военна помощ между двете страни при нападение от Румъния. Тази конвенция обаче обслужва повече интересите на Русия, отколкото на България. В тази ситуация грандиозността на тържествата по случай 25-годишнината от шипченските боеве раздразва княз Фердинанд I. Всички тези външно политически фактори се оказват достатъчни, за да накарат княз Фердинанд да поиска оставката на правителството.

През май 1903 г. управлението поема самостоятелно правителство на Народнолибералната партия. Нейните последователи продължават да се наричат стамболовисти, но от времето на големия български държавник характеристиката на партията търпи значителни промени. НЛП става по-умерена и по-толерантна във вътрешнополитическия живот на страната. Нейните лидери

преминават през няколко коалиционни правителства и добиват политически опит. Въпреки това князът предпочита да има свой човек начело на правителството и назначава за министър-председател княжеския довереник ген. Рачо Петров (5 май 1903 – 22 октомври 1906 г.).

Българският генерал и политически деец Рачо Петров завършва Военна академия в Русия. По време на Сръбско – българската война през 1885 г. той е началник щаб на армията. Министър-председател на България през 1901-а и 1903-1906 г. Командир на Трета армия в Междусъюзническата война (1913 г.) и военен губернатор на Македония през Първата световна война (1914-1918 г.). Съден като един от виновниците за двете национални катастрофи.

На практика обаче основната фигура в правителството на НЛП е партийния лидер Димитър Петков. Той оглавява свое правителство от 22 октомври 1906 г. до 26 февруари 1907 г.

Социалният облик на НЛП се определя от новобогаташите, натрупали състояния през управлението на Стамболов, от едрите търговци, банкери и индустриалци. С оглед на техните интереси правителството осъществява своята стопанска стратегия и гради вътрешната и външната си политика.

Вторият Стамболовистки режим прокарва в парламента редица закони, които дават тласък на ускорено развитие на страната. НЛП налага държавен протекционизъм за индустрията и търговията. През 1905 г. е приет нов закон за насърчаване на местната промишленост и търговия. Стамболовистите усъвършенстват данъчната система, преустройват финансите и по такъв начин насърчават частния производител. Новосъздадените производители – Търговско-индустриалната камара, Съюзът на българските индустриалци, Съюзът на българските търговци и др. активно допринасят за развитието на българската индустрия. Преките резултати от новия Закон за насърчаване на индустрията личат от 40-те нови предприятия, открити в периода 1904-1907 г. Броят на фабриките, насърчавани от държавата, нараства през същото време от 166 на 206.

Нови закони за търговско-индустриалните камари, за борсите, за професионалното образование, за публичните продажби и др. са и новите жалони на икономическия напредък на страната. В стила на модерните държави преките данъци се заменят с косвени. Правителството обръща внимание и на социалната политика като във връзка с това се променя данъчното законодателство, законодателството за обществено осигуряване, за защита на женския и детския труд, за застраховането, за пенсиите, подпомагането в случай на трудова злополука и т.н. За пръв път в Новата българска история вторият стамболовистки кабинет осъществява и работническо законодателство.

Правителството на НЛП отделя и много средства за реконструкция и модернизация на пристанищата в България. Продължават и ускореното железопътно строителство, изграждането на обществени сгради и шосейни пътища. Статистиката показва, че след Освобождението най-мощни са строителните дейности извършени именно от втория стамболовистки режим.

Трябва обаче да бъдат отбелязани и някои отрицателни тенденции при правителствения мандат на стамболовистите. Ограничава се общинското самоуправление за сметка на централизираното. Правителството работи активно за укрепването на монархическия институт. За това допринася много приетият през 1904 г. Закон за защита на особата и нейното семейство от нападите в печата. Внего се предвиждат строги наказания от 3 до 10 години затвор и големи парични глоби за автори и редактори, които допускат обида на династията. Правителството увеличава годишната издръжка на княза. Настъпват антидемократични промени в законите за печата и сдруженията. Засилва се полицейщината – пряк резултат от полицейското насилие, което правителството прилага спрямо своите противници.

В годините на втория Стамболовистки режим България се ориентира постепенно към идеята за освобождение на българите от Македония и Одринско по военен път. За целта тя се нуждае от добре организирана и модерно въоръжена армия. Приет е Закон за устройството на въоръжените сили в Княжеството. Съставът на армията е увеличен от 25 000 души на 60 000 души. Чувствително се разраства разузнавателната мрежа. Щабът на войската разработва план за водене на война срещу Турция. Всяка година се провеждат военни учения. Особено внимание правителството отделя за превъоръжаване на войската с модерно оръжие. От Австро-Унгария, Франция и Германия е закупено голямо количество оръжие. Предприетите от правителството мерки в областта на военната политика изискват огромни финансови средства. Разходите за армията заемат близо една трета от държавния бюджет. Правителството на НЛП сключва два големи заема с парижки банки. Основната им част отива за оръжие и боеприпаси.

Динамичната политика на Народнолибералната партия е съпроводена с изразходването на огромни средства. Създават се условия за корупция и това засилва социалното напрежение и изостря политическите борби. Опозиционните партии обединяват своите усилия и още в края на 1904 г. образуват опозиционен блок, в който влизат Народната, Прогресивнолибералната, Демократическата и Либералната партии. Те заедно създават т.нар. Патриотичен блок. За първи път от новата българска история опозицията оформя олюва широка коалиция срещу управляващата партия.

Министър-председателят ген. Рачо Петров и военният министър ген. Михаил Савов са принудени под натиска на общественото недоволство от злоупотребите и корупцията в българската армия да се оттеглят от властта. Министър-председател става Димитър Петков (октомври 1906 – февруари 1907 г.). Той е роден в с. Башкьой в Северна Добруджа. През 1875 г. емигрира в Румъния. В Сръбско-турската война (1876 г.) взема участие като доброволец в четата на Панайот Хитов. Под знамената на опълчението се сражава при Стара Загора и Шипка, където е тежко ранен и загубва лявата си ръка. При управлението на Стефан Стамболов се изявява като

един от ръководителите на НЛП. Кмет е на София (1887-1893) и има големи заслуги за нейното изграждане като столица на България.

В началото на 1907 г. при откриването на сградата на Народния театър група студенти освирква княза. Правителството отговаря с репресии над академичната общност: прекъснат е учебният процес в Университета, уволняват се преподаватели, изключват се и мобилизират студенти. Политическата атмосфера се нагорещява. Опозиционните партии използват това, за да засилят атаките срещу правителството. По подобие на своя виден съпартиец Стамболов, и Димитър Петков става жертва на политическата бруталност. В края на февруари 1907 г. в разгара на кризата, един младеж, уволнен чиновник, го застрелва на улицата.

През периода 1903-1908 г. усилията на НЛП по отношение на външната политика са насочени към извоюване на нефиктивни реформи в Македония и Одринска Тракия.

В общи линии в международните отношения правителството на НЛП се опитва да следва линията, начертана от Стефан Стамболов. То храни добри чувства към Русия, но се съобразява с позицията на Фердинанд, който, отчитайки международната обстановка, не желае да манифестира открита русофобска ориентация.

По-динамично развитие получават отношенията със съседните балкански държави. През март 1904 г. между България и Турция е подписано съглашение. Турското правителство поема задължение да амнистира участниците в националноосвободителните борби на българското население от европейските части на империята и се задължава да приеме всички бежанци, изоставили родните си огнища преди и след Илинденско – Преображенското въстание. На България се правят някои облекчения от икономически и търговски характер. Срещу направените от турска страна отстъпки, българското правителство поема задължението да не позволява в България да се образуват “революционни комитети и въоръжени чети”.

Турция обаче не изпълнява изцяло заложените в споразумението договорености. Тя се опитва да пречи на завръщането на бежанците в Одринска Тракия. Стотици български патриоти остават по затворите дълго след подписването на споразумението. Султанът не изпълнява и официалното си обещание да приложи изработената от Русия и Австро-Унгария в Мюрцсег през 1903 г. нова реформа за три от македонските вилаети. Същевременно поетите задължения от стамболовисткото правителство да преустанови формирането на въоръжени чети върху територията на Княжеството предизвикват масови протести.

Правителството на НЛП се опитва да подобри отношенията със Сърбия. През 1904-1905 г. между двете държави се изгражда митнически съюз. Агресивното поведение на сръбската пропаганда в Македония обаче затваря пътя към по-нататъшното развитие на добросъседските отношения.

След правителството на Димитър Петков на министър-председателския пост застават последователно Димитър Станчов (27 февруари 1907 – 3 март 1907) и Петър Груев (3 март 1907 – 16 януари 1908 г.) В общи линии те продължават политиката на предишните кабинети, въпреки че

се забелязва засилване на недемократичните методи на управлението с влизането в сила на нов Закон за печата. Те не се задържат дълго на власт, тъй като задачата им е да организират нови избори. Така в началото на януари 1908 г. е съставено ново правителство. За негов министър-председател е определен лидерът на Демократическата партия – Александър Малинов.

Една от основните задачи на правителството е да отслаби политическото напрежение в страната. Отменени са суровите репресивни мерки срещу студентите и преподавателите в Университета. Академичната общност възвръща своята автономия. Сложен е край на опитите на предишните правителства да ограничават журналистическата свобода. Отслабва полицейското насилие. Укрепва доверието в Търновската конституция.

Правителството на Малинов продължава стопанската линия на модернизация и ускорено капиталистическо развитие. В областта на селското стопанство все по-осезаемо се чувства техническият напредък (увеличава се броят на плуговете, сеялките и вършачките). Към 1911 г. производството на индустриални земеделски култури нараства близо четири пъти. Протекционистичната политика на кабинета също дава определени резултати. В навечерието на Балканските войни насърчаваните от държавата предприятия са вече 345. Местното фабрично производство дава над 43% от общата консумация на индустриални произведения в страната. През 1911 г. правителството одобрява 24 концесии за добив на полезни изкопаеми, с което се дава сериозен тласък за развитието на добивната промишленост.

Правителството полага грижи и за квалификацията на работната сила. Към 1911 г. в страната вече функционират 24 занаятчийски и индустриално-търговски професионални училища и девет търговски гимназии. Те отговарят на динамиката на общото икономическо развитие, на нарасналата численост на населението и на засилващата се градска капиталистическа организация на производството. В същото направление действа и Съюзът на българските индустриалци, създаден по примера на аналогичните структури в западноевропейските държави и САЩ.

Разбира се, темповете на капиталистическото развитие на България по това време не трябва да се надценяват. По степен и равнище на индустриализация България изостава значително от водещите капиталистически държави. Продължава да бъде най-висок относителният дял на леката промишленост, където се постигат най-бързи печалби. Високи са показателите за развитието на хранителната, текстилната и кожарската индустрия. Те, както и останалите индустриални отрасли, бележат значителен напредък предимно благодарение на солидни местни капитали. През 1912 г. работещите с чужди инвестиции предприятия са едва 24 на брой. При управлението на Малинов развитието на капиталистическата индустрия е съпроводено с процес на концентрация и централизация на капитала в производството. Възникват и картелите – първите монополистически организации в промишлеността. Статистическите данни доказват развитието на процес на концентрация и централизация и в банковото дело. Нараства броят на банките. През 1911 г. те са 61, а само през следващата година в столицата се оформят Българската търговска банка, Балканската банка, Генералната банка и Кредитната банка. Бързото развитие на промишлеността, навлизането на стоково-паричните отношения в селското стопанство и увеличаващият се брой на

населението способстват за разрастването на вътрешната и външната търговия при управлението на Малинов. Държавата разумно се намесва при определянето на обема и стоковата структура на външната търговия. Продължават да доминират аграрните произведения в експортната листа, а да се внасят готови индустриални произведения. Австро-Унгария доминира в българския внос, а износът е насочен предимно към Турция.

Развитието на търговията едва ли би било възможно без разширяването и усъвършенстването на транспортната мрежа. През 1912 г. железопътните трасета на България достигат обща дължина 2 000 км. През 1911 г. данните за шосейната мрежа показват, че тя е нарастнала до 9 000 км. България, първа сред балканските държави по битова електрификация, продължава да развива своята електрическа мрежа. Започва изграждането на градски телефонни мрежи, а междуградските телефонни съобщения се превръщат в ежедневие.

Исторически най-значимо дело на оглавявания от Малинов кабинет обаче е провъзгласяването на независимостта на България. Укрепналата икономика ускорява подготовката на войната с Турция, възприета от кабинета на Демократическата партия като решаващо средство за постигане на национално обединение. Сериозно препятствие за осъществяването на този избор са отношенията на васалитет, които съществуват между България и Османската империя след Берлинския конгрес. Международното право трудно може да приеме една война на васала срещу сюзерена, което може да доведе до враждебни действия от страна на Великите сили.

Според Берлинския договор върху създаденото Княжество България тегнат икономически, политически и дипломатически ограничения. Те задължават България да заплаща ежегоден данък на Турция и да поеме част от държавните ѝ дългове към Великите сили. Освен това Княжеството няма право да увеличава вноските и износните мита без съгласието на заинтересованите държави.

Политическата зависимост на България я задължава да съобразява всяка своя международна стъпка с Цариград, а нейният монарх да иска султанска благословия при възкачването си на престола. Младата държава няма право да поддържа дори собствени легации в чужбина.

Всички търговски и мореплавателни договори, конвенции и спогодби, подписани от Турция с други държави остават в сила и за Княжеството. Васалитетът заплашва и запазването на единството между Княжество България и Източна Румелия, тъй като клаузите от Берлинския договор, отнасящи се за областта юридически продължават да съществуват. Това крие опасността при политическа дестабилизация на района да се направи опит за възстановяване статуквото от преди 1885 г.

В южнобългарските железници продължава и безконтролното хазайничество на турската администрация.

След Освобождението българските държавници постепенно и неофициално отхвърлят редица от тези задължения и ограничения, но унизителното морално бреме на зависимостта остава.

Пътят за българската държава към независимостта е бавен и продължителен. Той се изразява в постепенно отхвърляне на отделни задължения спрямо суверена. Борбата против зависимостта на страната след 1878 г. се проявява в заобикаляне режима на капитулациите, в отказ да се плаща васалния данък. Княжество България започва да участва самостоятелно в редица международни конференции и подписва заключителните им документи. Още третото българско правителство назначава министър на външните работи и се изграждат българските дипломатически представителства в чужбина – главно в балканските държави, подписват се редовни търговски договори чрез двустранно договаряне и др.

Успехите в икономическата, политическата и културната сфера през първото десетилетие на XX в. укрепват окончателно самочувствието на българската буржоазия и я подтиква към отхвърляне на унизителната зависимост.

На 11 юли 1908 г. в Турция е извършен т.нар. младотурски преврат, който коренно променя ситуацията на полуострова. Младотурците извършват редица преобразования в посока на демократизирането на Империята, но същевременно се засилва националистическата пропаганда и репресивността към националните малцинства. Българското правителство реагира незабавно на променените условия. В София разбират, че след юлските събития българската цел – прилагане на член 23 от Берлинския договор и постигането на автономия за Македония – става трудно осъществима. Това налага правителството да премине към решителни действия.

Междувременно в Цариград става т.нар. “инцидент Гешов”. На 30 август 1908 г. българският дипломатически агент в Цариград Иван Гешов е пренебрегнат от Протокола на Високата порта и не е поканен на прием при великия везир. По този повод българското правителство реагира остро и на 1 септември Иван Гешов е отзован. От този момент кризата между двете държави става факт.

След това събитията се развиват бързо. На 9 септември 1908 г. българското правителство се възползва от избухналата стачка по ж.п. линията Белово-Свиленград и я окупира. Завземането на Източните железници е нова стъпка за ликвидиране на зависимостта на България от външни сили.

Българското правителство предприема редица сондажи за евентуално признаване на независимостта на страната без да се достига до едностранно нарушаване на Берлинския договор. Във Виена пристига княз Фердинанд, който има срещи на най-високо равнище. Интересът на българската дипломация към Австро-Унгария не е случаен, тъй като през 1908 г. изтича срокът, предвиден в Берлинския договор, за който Дунавската монархия има право на окупация над Босна и Херцеговина. Австрийската дипломация също търси начин да наруши Берлинския договор и да анексира окончателно тези земи. По тази причина в София гледат на Австро-Унгария като двигател на поредната Източна криза и се стремят максимално да се възползват от това. Между двете страни няма подписан договор за единодействие, но фактите показват, че известна синхронизация в действията им има.

Русия гледа благосклонно на българската независимост, но очаква Австро-Унгария първа да наруши Берлинския договор. Другите сили от Антантата не споделят българските планове за независимост.

В крайна сметка на 22 септември 1908 г. в старата столица Търново, в църквата “Св.40 мъченици” князът и правителството обявяват българската независимост от Османската империя. България е обявена за “царство”, а княз Фердинанд I приема титлата “цар на българите”.

Един ден по-късно и Австро-Унгария обявява анексията на Босна и Херцеговина. С тази съгласувана постъпка България вече има за своя защита прецедент с Велика сила, която също нарушава Берлинския договор.

Вестта за обявяване на българската независимост не е приета радушно в европейските столици. Високата порта демонстрира агресивни намерения, а нито една Велика сила не застава открито зад Търновския акт. Българското правителство заема твърда позиция, тъй като разбира, че само ако покаже неотстъпчивост има шанс Великите сили да потърсят вариант за излизане от кризата и юридически да признаят българската независимост. Министър-председателят Александър Малинов заявява, че няма намерение да отстъпва дори и да се стигне до война. Нещо повече – правителството обявява частична мобилизация.

На 14 октомври 1908 г. Англия, Франция и Русия, подкрепяни от Германия и Италия, връчват колективна нота на българското правителство, в която настояват да се демобилизира армията и да се пристъпи към преки преговори с Цариград. София се съгласява и за турската столица заминава Андрей Ляпчев.

Турция също е посъветвана да започне преговори, но нейните първоначални искания се простират от огромни компенсационни суми до териториални отстъпки от страна на България. Започват тежки преговори. Изправен пред възможността да получат още един сериозен удар върху своя престиж на Балканите, Петербург се включва в дипломатическата игра и поема инициативата да изведе преговорите от мъртвата точка, в която те се оказват. Русия предлага Турция да бъде компенсирана чрез следната финансова операция: Русия поема изплащането на 125 милиона франка на Турция като приспадне тази сума от турския дълг по контрибуциите от Освободителната

война (1877-1878г), а България се задължи да заплати на Русия 82 милиона франка за срок от 75 години. Необходимите средства са отпуснати на София под формата на заем от Руската държавна банка с изгодна лихва. Тази успешна операция разчиства пътя за признаване на независимостта. На 6 април 1909 г. българското и турското правителство подписват окончателния протокол, с който уреждат всички спорни въпроси помежду си. Веднага след това България получава признание за своята независимост и от Великите сили.

Обявяването на независимостта на България е акт с непреходно значение. По този начин България успява да се еманципира окончателно в европейската общност, да се изравни с останалите държави в политически и юридически смисъл. България получава своето признание без да използва военни средства, което облекчава значително националното ѝ развитие .

Руската подкрепа при извоюване на българската независимост укрепва българо-руските отношения. През 1910 г. Фердинанд и Ал. Малинов посещават Петербург с цел изграждане на антитурски съюз. Малинов обаче твърдо се противопоставя на предложенията на Сърбия и Гърция за подялба на Македония. Цар Фердинанд е привърженик на една по-гъвкава политика и с оглед на това предизвиква правителствена промяна. На 16 март 1911 г. властта е поверена на коалиционно правителство на НП и ПЛП начело с председателя на НП Иван Гешов.

Актът на независимостта укрепва позициите на монарха и повишава неговото самочувствие. Постепенно в България се установява т. нар. личен режим. Слабите политически партии, ниското верноподаническо самочувствие на техните водачи, субективните желания, амбициите на владетелите да се наложат като главен фактор в политическия живот играят значима роля при налагане на личните монархически режими.

Главна опора на личния режим в България става армията и по-точно – офицерският корпус, набиран от верни спрямо короната командни кадри. Според Конституцията войската няма право да се намесва във вътрешнодържавния живот на страната освен в случаите, когато е застрашен суверенитета на страната. При личния режим обаче короната се обвързва с войската, поставя в подчинено положение офицерския кадър и се стреми да го използва за укрепване на династията. Военният министър и началникът на Генералния щаб се назначават от монарха. Така той пряко контролира военните дела. Армията създава стабилна опора на личния режим и е в помощ на владетеля при решаването на остри политически проблеми.

При личния режим външнополитическите дела също зависят до голяма степен от монарха. Освен че външният министър е най-често негов избраник, след юни 1911 г. с поправка на чл. 17 от Конституцията той получава правото да сключва тайни международни договори от името на правителството без одобрението на народното събрание. Освен това личният режим се стреми да наложи волята на монарха над Народното събрание и правителството при ръководството на цялостната външна политика.

В сферата на правителственият подбор същината на личния режим се изразява най-вече при избора на министър-председателя. Чрез него монархът упражнява цялостен контрол върху

правителственото равнище на изпълнителната власт.

С контрола на кабинета монархът може да нарушава конституционните свободи без да излиза открито на политическата сцена като противник на парламентарната демокрация. В много случаи от балканската политическа практика министър-председателят се оказва “ръкавицата”, с помощта на която действа “ръката” на коронованата особа. Всъщност междупартийните съперничества и съмнителната морална репутация на мнозина от българските управници след Стамболов ги превръща в лесен обект на подчинение от страна на владетеля.

Цялата българска буржоазия подкрепя личния режим, защото е политически раздробена и поради слабостта си търси подкрепата на Фердинанд в борбата за власт. Самият той внася разкол между партиите и крилата в отделните партии, за да задълбочава котерийността в обществените борби и по този начин да играе главната роля в политическите противоборства.

Без да нарушава формално Конституцията, чрез личния режим монархът използва нейните несъвършенства и в противоречие с традиционните парламентарни процедури директно се намесва в изпълнителната власт. Чрез своите доверени лица в кабинета Фердинанд получава възможността да предизвиква оставката на правителството, а след това да назначава угоден нему кабинет, който чрез административен натиск и полицейско насилие да спечели изборите и да получи одобрението на Народното събрание. На практика правителството се излъчва не от парламента, а от монарха, т.е. волята на народа се подменя с волята на владетеля. Ето защо ролята на Народното събрание се обезличава, а парламентът и правителството изпадат в подчинено положение спрямо монарха.

Въпреки това обаче периодът от първото десетилетие на XX в. се счита за класически за българската парламентарна демокрация, защото тя прави важни стъпки към изравняването ѝ с най-развитите и модерни политически структури на Стария континент.

Бързият икономически напредък на Българската държава дава основание на Запада да заговори за “българското чудо”. По темпове на развитие България изпреварва всички свои съседки и гордо търси равнение с модерна Европа. Меродавният “Таймс” пише повече за неочакваните успехи на България, отколкото за ускорения стопански прогрес на Дания или Холандия. Американският президент Теодор Рузвелт твърди, че по скорост на напредъка българите могат да бъдат сравнени само с японците, а други ги определят като “прусаците” на Балканите.